

بررسی عوامل مؤثر بر کارایی صنعت بانکداری ایران (روش دو مرحله‌ای سیمار و ویلسون)^۱

عطیه ترخانی*، عظیم نظری** و پریسا نیلوفر***

تاریخ وصول: ۱۳۹۶/۱۱/۰۹ تاریخ پذیرش: ۱۳۹۸/۰۷/۲۴

چکیده

عملیات بانکی ممکن است متنوع و پیچیده باشد، اما تعریفی عملیاتی و ساده از یک بانک بدین گونه است که یک بانک موسسه‌ای است که عملیات جاری آن شامل اعطای وام و دریافت سپرده از مردم است. بانک‌ها همچنین نقش مهمی در تخصیص سرمایه در اقتصاد بازی می‌کنند. یک سیستم مالی سازگار با عملکرد به خوبی توسعه یافته، تخصیص منابع مصرف خانوار را به میزان قابل توجهی تسهیل می‌کند و تخصیص مناسب سرمایه فیزیکی را به تولیدی‌ترین بخش آن در بخش کسب و کار می‌بخشد. از این رو منطقی است که انتظار داشته باشیم بخش بانکی کارآمد و سودآور منجر به داشتن یک سیستم مالی مؤثر شود. در این راستا کارایی بانک‌ها رشد و توسعه اقتصادی یک کشور را نتیجه می‌دهد. توانایی بانک‌های کشور برای برآورده ساختن چالش کارایی و عملکرد، پایداری آنها را تعیین می‌کند. صنعت بانکداری در اقتصاد ایران نقش اصلی را در ارائه منابع مالی به علت کمبود بازار سرمایه دارد. از این رو، کمبود احتمالی در ساختار و عملکرد این بخش، ممکن است باعث اختلالات احتمالی در سایر بخش‌ها شود. این بدان معناست که درک دقیق این بخش در حال سیاست‌گذاری، ضروری است. همچنین پس از رفع تحریم‌ها و پسا برجام بانک‌های ایران باید کارایی لازم را جهت حضور در عرصه جهانی داشته باشند. بنابراین ارتقای کارایی بخش بانکی ایران می‌تواند نقش بسزایی در توسعه سیستم مالی و رشد اقتصادی کشور داشته باشد.

^۱ مقاله حاضر مستخرج از رساله کارشناسی ارشد نویسنده اول در دانشگاه بجنورد است.

* فارغ التحصیل کارشناسی ارشد دانشگاه بجنورد، بجنورد، ایران.

** استاد گروه اقتصاد دانشگاه بجنورد، بجنورد، ایران. (نویسنده‌ی مسئول) (az.nazari61@gmail.com)

***استاد گروه آمار دانشگاه بجنورد، بجنورد، ایران.

از آنجایی که تامین مالی در اقتصاد ایران به شدت به بانک وابسته است و هرگونه ناکارایی بانکها ممکن است، تأثیری منفی و مضاعف بر شرایط اقتصادی کشور بگذارد، بنابراین لازم است مدیریت بانکها و سیاستگذاران توجه کافی را در جهت بهبود کارایی این صنعت داشته باشند. مزایای بین‌المللی نیز تحت تأثیر شرایط بازار و سیاست‌های کشور قرار دارد. برای رسیدن به هدف مذکور نیاز است عوامل مؤثر بر کارایی بخش بانکی ایران بررسی شود. با توجه به اهمیت موضوع در ایران مطالعات زیادی در حوزه کارایی بانکها صورت گرفته است که در اکثر آنها روش اندازه‌گیری کارایی، به اندازه نمونه حساس است که به منظور رهایی از این مشکل در این مطالعه از روش دو مرحله‌ای سیمار و ویلسون (۲۰۰۷) برای شناسایی عوامل مؤثر بر کارایی بخش بانکی ایران استفاده شده است. در مرحله اول با استفاده از روش بوت‌استرپ تحلیل پوششی داده‌ها کارایی بخش بانکی ایران طی دوره ۱۳۹۴-۱۳۸۴ برآورد شد و در مرحله دوم نیز با استفاده از رگرسیون بوت‌استرپ، عوامل مؤثر بر کارایی بانکها مورد بررسی قرار گرفت. نتایج حاصل از مرحله اول، منجر به شناسایی بانکهای کارا و ناکارا از یکدیگر شد و همچنین افزایش کارایی بخش بانکی ایران در دوره مورد نظر را نشان داد. در مرحله دوم متغیرهایی از قبیل سرمایه‌گذاری، اندازه بانک، ریسک اعتباری، نرخ تورم، هزینه‌های عملیاتی و متغیر مجازی (نشان‌دهنده خصوصی یا دولتی بودن بانکها) از میان کلیه متغیرها بر کارایی مؤثر بودند.

طبقه‌بندی JEL: G21، H21

واژه‌های کلیدی: روش سیمار و ویلسون، رگرسیون بوت‌استرپ، بوت‌استرپ تحلیل پوششی داده‌ها، کارایی.